БРАНИСЛАВ МАТИЋ, ГЛАВНИ УРЕДНИК „НАЦИЈЕ”, У ЕКСКЛУЗИВНОМ ИНТЕРВЈУУ ЗА НОВОСАДСКУ ТВ „АПОЛО”

Битка за клинце је у току

У врло компликованим околностима стасава једна сасвим нова генерација клинаца која представља једину реалну будућност Србије. Начин на који ће се формирати та генерација најважније је питање националне обнове. Својом трапавошћу и анахроношћу, својим незнањем да се тој генерацији обратимо њеним и њој разумљивим језиком, својом неспособношћу да осетимо и уважимо њен сензибилитет — ми је лако можемо одбити од вредносног поретка који нас чини народом међу народима. Можемо је сами потпуно неприпремљену гурнути у растварајући океан глобалног американизма, или је отерати у домене социјално-политичке патологије које данас контролишу нарко-џип странке, странке на штакама, које предводе људи пали са мотора. Србија може добити све своје друге битке, укључујући и ону на Косову, али ако изгуби ову — изгубиће све

Разговор водио: Илија Туцић

Приређивање и опрема: НАЦИЈА ПРЕС

Гост у угледној емисији „Завршна реч” новосадске телевизије „Аполо”, у уторак, 15. маја 2007, у ударном вечерњем термину, био је Бранислав Матић, главни уредник „Нације”. Домаћин и водитељ био је Илија Туцић, уредник ТВ „Аполо”. Иако је премијерно издање (касније два пута репризиране) емисије било у време утакмице финала Купа Србије у фудбалу, између управо новосадске „Војводине” и београдске „Звезде”, добили смо велики број позитивних реакција, телефоном и електронском поштом. Преносимо део тог интервјуа, уз минимална прилагођавања овом медију.

У Србији постоји око 600 новина и часописа. Има ли уопште простора за ангажман у овој писаној какофонији?

Простор за деловање не постоји, а и смисао ма каквог деловања је базично угрожен. То, наравно, не значи да смо сад прибавили некакав алиби и да се мирне савести можемо повући. Напротив, то значи да простор за деловање сами морамо направити, свак од нас, морамо га освојити и, најзад, испунити га смислом. То је једини приступ на који, као одговорни људи и синови ове земље, имамо права. Једини приступ који нас може оправдати пред прошлошћу и пред будућношћу.

Какофонија о којој говорите, разуме се, није случајна. Није случајно што је јавни живот у Србији претворен у општу бесловесну брбљаоницу, у тријумф сваштарења и некомпетенције, и што се о судбинским питањима за народ и државу расправља на нивоу граје света.

У постдемократској епохи (више пута сам указивао на то), дошло је до огромних промена у технологији политике и управљања. Непожељни гласови одавно се не елиминишу забрањивањем него затрпавањем, а најуспешније тамнице имају форму циркуса. Остварило се оно Хамвашево пророчанство, из средине педесетих, да ће се „уз помоћ забаве од целих народа правити идиоти”. Систем данас не укида истину него је релативизује до безличности и непрепознатљивости, претвара је у само једну обичну могућност међу обиљем других могућности изнетих на тржиште.

Тако, на тој матрици, настаје ова „бучна монотонија” коју свакодневно видимо и чујемо око себе, овај организовани и управљани хаос, овај пећински либерализам, где се помањкање аргумената надокнађује безобразлуком, простаклуком и мезетлуком.

У таквим условима, јасно, тешко је озбиљно говорити о било чему. Можете данас изговорити најстрашније ствари о некој фигури из прве гарнитуре политичара, и то поткрепити обиљем необоривих доказа — после 5-6 дана нико се тога неће сећати, а последице ћете сносити само ви.

Међутим, упркос свему томе, управо је данас, можда више него икад пре, **ВАЖНО РЕЋИ** .

Зашто?

Имамо сасвим конкретне и јасне обавезе као богообразне личности, као припадници овог народа, ове земље, ове професије. Многи около баратају изговорима или пљувачним жлездама, само они најбољи изађу на црту иураде онолико колико је до њих. Смирено, свесни свега и спремни да плате цену која се за то данас плаћа. Много пута сам се непосредно уверио у то да је важно рећи и зато што речи које објављујемо најдиректније утичу на животе неких конкретних људи, бивајући формативни принцип њихових личности и преокрећући њихове животне токове у добром правцу. Важно је рећи и због оних који ће једном покушати да реконструишу суштину збивања у овој нашој епохи и који би се, ако ћутимо, морали згрануто питати: „Како то да се нико није супротставио?!”

Но, да оставимо по страни све остале, лично мислим да је важно рећи из бар три разлога која бисмо могли назвати филозофским.

Прво, РЕЧ је творачки принцип и свако изрицање истине, било где и у било којим околностима, симболички понавља стварање света.

Друго, како каже велики Езра Паунд, „човек који нема храбрости и воље да стоји иза својих идеја или не вреди као човек или његове идеје не вреде ништа”.

И треће, данас можда најважније, казано речима највећег антиутопијског писца XX века Џорџа Орвела: „У време универзалне преваре — рећи истину је револуционарни чин.”

ОПЕРАЦИЈЕ ДУГОГ ТРАЈАЊА

Србија нема дефинисан духовни, етнички и државни простор. Како онда формирати визију националне обнове?

Мислим да бих са великим степеном убедљивости могао бранити тезу потпуно супротну од Ваше. Србија ИМА јасан и духовни, и етнички, и државни простор. То што га у овом тренутку не контролише у целини, или што није у прилици да га јавно декларише, нипошто не значи да он не постоји. Ово није епоха у којој се стратегијски циљеви у миру и рату објављују на насловним страницама јутарњих новина. И поред страховитог убрзања времена и историје, остале су веома важне, поготову за мале народе, операције дугог трајања. Операције дугог трајања, у којима су неке етапе чак и потпуно контрадикторне главном току, подразумевају тактичку дискрецију, стабилност у Средишту и међугенерацијски континуитет. Срби морају поново овладати умећем вођења операција дугог трајања, јер многе катастрофалне грешке које су почињене у XX веку могу бити исправљене само кроз такве подухвате.

А што се тиче „визије националне обнове”, тврдим да и она постоји. Велики проблем је заправо у томе што најбољи део тих визија и визионара није у позицији да ма шта од тога операционализује, али и то се може променити много брже него што смо у овом тренутку

склони да поверујемо. Не бих се овом приликом бавио оним важним али општим местима „националне обнове”. Од неколико кључних, указао бих на једно поље које је, мислим, од пресудне важности.

Након 88 година живљења у ширим државним заједницама, Србија је у фази тетуравог и замагљеног повратка у сопствену кожу, у сопствени идентитет, у сопствену историју и судбину. У тим врло компликованим околностима стасава једна сасвим нова генерација клинаца која представља једину реалну будућност Србије. Начин на који ће се формирати та генерација најважније је питање националне обнове. Својом трапавошћу и анахроношћу, својим незнањем да се тој генерацији обратимо њеним и њој разумљивим језиком, својом неспособношћу да осетимо и уважимо њен сензибилитет — ми лако можемо ту генерацију одбити од вредносног поретка који нас чини народом међу народима. Можемо је сами потпуно неприпремљене гурнути у растварајући океан глобалног америкаизма, или их отерати у домене социјално-политичке патологије које данас контролишу ове наркоџип странке, странке на штакама, које предводе људи пали са мотора.

Свима треба да буде јасно: у току је велика борба за клинце! Србија може добити све своје друге битке, укључујући и ону на Косову, али ако изгуби ову — изгубиће све. У тој ствари, много већу опасност представљају они који погрешно (или чак скаредно) бране СРПСКУ ИДЕЈУ, него они који је нападају. То су суптилне ствари и њима никако не треба да се баве сирови и неинтелигентни људи, јер врло често су ефекти сасвим супротни од оних које циљају „извођачи радова”. Када бисмо у јавној сфери Србије сада сви заћутали и оставили да делују само Б92 и недељник „Време”, наша деца би, због контрапродуктивности такве пропаганде, одрасла као националисти.

## СВЕТСКИ РАТ ПРОТИВ НАЦИОНАЛНИХ ДРЖАВА

Само један трговински ланац, VOL-MART, богатији је од (појединачно) 161 земље света, укључујући и такве какве су Израел и Пољска. Каква је судбина националних држава у

светлу чињенице да је већ преко 50 одсто светске трговине данас у рукама мултинационалних компанија?

Велики европски писац Дрије ла Рошел оставио нам је реченицу: „У модерној цивилизацији Запада, новац је последња и имбецилна хијерархија која замењује све остале, новцем уништене." Питање НАЦИЈЕ, личности а не индивидуа које чине НАЦИОНАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ, и питање НАЦИОНАЛНЕ ДРЖАВЕ, није питање буџета, цифара и статистике. Буџет и новац су веома важни, али они произлазе и зависе од нечега много важнијег. Они нису циљ, него средство.

Знате, када би се човек заиста могао свести на економску животињу, и када би се хоризонт његових идеала заиста завршавао у оближњем мегамаркету и у доњој половини тела, онда би били у праву они који проглашавају крај хришћанства, крај нација и националних држава, крај историје.

Међутим, нацију и њен организациони облик звани држава пресудно чине нематеријалне и неизрачунљиве ствари: дух, национална идеја, тајна крви, заједничка судбина, осећај блискости и солидарности, осећај заједништва и припадности. Не постоји буџет којим би се све то могло укинути и на дужи рок потиснути из живота нормалних људи и нормалних народа. Код неких је успело, али они више нису нормални. Неподношљиви су и сами себи.

Уосталом, мултинационалне компаније су свемоћне само ако се националне државе лише одбрамбених механизама којима легитимно располажу. Неолиберална идеологија у друштву и економији данас и јесте планска поставка чији је циљ да се разоружају националне заједнице и њихове државе, те да се отвори простор за неограничену и неконтролисану власт мултинационалних компанија. Због тога је главна линија напетости (главни фронт) у епохи униполарног глобализма заправо тотални рат против националних држава.

Судбина националних држава није и не мора да буде мрачна, под условом да их воде одани и креативни људи, те да одбрану не организују по методологији XIX него XXI века. Примери одличног функционисања две најозбиљније националне државе данашњице, Јапана и Израела, веома јасно потврђују ово о чему говорим.

Ипак, коначни кључ ове приче, као и свих осталих великих прича данашњице, држе четири евроазијска џина: Русија, Кина, Иран и Индија. Тамо ће се ствар, у крајњем, расплести.

А ЕУ?

Европска Унија је економски страховито моћна, али политички и идеолошки вазална структура. Њено кормило суштински није у рукама Европљана. Стога, ЕУ нечему може помоћи или одмоћи, но она не држи кључеве сопствене судбине, а камоли судбине света.

ЖРТВЕНИ ИСПИТ ЗА ЕЛИТУ

Зашто су српски интелектуалци толико неспремно дочекали оно што нам се догађа последњих 20 година? Већ две деценије Срби у овој балканској партији шаха имају црне фигуре.

Српски интелектуалци били су неспремни зато што су само интелектуалци. Како луцидно рече покојни Брана Петровић: „У турско доба, срећом, није било интелектуалаца, иначе бисмо још били под Турцима."

Народ, поготову у великим гороломима историје, не могу да предводе интелектуалци

него елита. Разлика је бескрајна. Елита је нешто много више од сувопарног интелектуализма, апстрактног и одвојеног од живота. Елиту чине елитом пре свега врлина, етика, памет и храброст, дух посвећености и оданости заједници, и — важније од свега — безусловна спремност на личну жртву. (На пример, да ли бисте Ви — Ви лично — пристали да вечерас дате свој живот ако би то учинило да Косово остане под пуним и нормалним суверенитетом српске државе? Да ли бисте? Ја бих.) Таква елита, као и неизоставна органска повезаност елите са народом, представља снагу која омогућава да се партија добије и црним фигурама, а не да се стално губи у цајтнотима и пацерским завршницама.

Са друге стране, на почетку распада друге Југославије српски интелектуалци нису довољно били у правом смислу речи СРПСКИ и у добром смислу речи ИНТЕЛЕКТУАЛЦИ. Олаки и површни, сувише локални и сувише забављени својом сликом у огледалу, они нису били кадри да сагледају иоле шири контекст, поготову не планетарни, догађаја који су управо започињали. Било је и оних, не заборавимо, који су све на време видели и схватили, и на време упозоравали и саветовали, али они нису могли доћи до правог изражаја поред оваквог „труста мозгова". Зато Срби у том рату нису имали никакву дугорочну визију и разрађену стратегију, главне и бочне опције, подваријанте и резервне положаје. Све се сводило на тактичку вештину и покерашки приступ политичког врха државе. Последице знамо.

И, да се разумемо још једну ствар: у квалитативном смислу, нису ништа бољи били ни хрватски или словеначки интелектуалци у то време, али су имали две битне компаративне предности. Прво, они су свих оних деценија били прво Хрвати и Словенци, па тек онда (можда) комунисти. Тако су им све време били подешени и оптика и деловање. Срби су, из разлога које овом приликом не можемо дубински анализирати, постајући комунисти престајали да буду Срби, неретко прелазећи и границу после које је њихово деловање објективно било антисрпско.

Друга и важнија компаративна предност Словенаца и Хрвата била је у томе што су иза њих стајале неке моћне наднационалне организације, пре свих Католичка црква и нека утицајна тајна друштва. Они су их припремили за промене које следе и омогућили им да своје мале националне пројекте удену у највећи пројекат данашњице.

ПРОЈЕКАТ РАСТВОРЕНОГ ДРУШТВА

У анкетама о томе која институција у Србији ужива највећи углед, по правилу је на првом месту Црква, затим Војска, а институција културе (САНУ, Матица српска, Удружење књижевника...) нигде нема. Зашто?

Постоје бар две основне равни на којима можемо објашњавати феномен о којем говорите. Као што је елита својевремено раскорењена и одвојена од народа увођењем у свакојаке комитете, комисије, котерије или ложе, тако је и национална култура одвојена од стварног живота, сведена на програмчиће институција културе, без икаквог утицаја на свакодневицу. Култура је изгубила своје место у заједници и у космичком поретку, заборављено је да је њено исходиште у култу, замаглила се свест да је она један општи обред посвећеног неговања и преображења човека, природе и света. Довољни сами себи, затворени у своје уске јалове кругове, данашњи протагонисти онога што се готово непристојно зове културом остали су без стварног значаја за живот народа у којем делују. Народ, који иначе пролази кроз крајња искушења, не осећа да му је таква култура од користи и помоћи, не осећа да му је (таква) потребна, и анкете које спомињете су реалан израз стања.

Али, истини на вољу, треба снажно нагласити још једну ствар. У Србији се већ осму годину — у оквиру пројекта раствореног друштва — спроводи програм систематског рушења свих институција од ауторитета. С обзиром да они који су наложили спровођење тог увезеног програма веома добро знају каква је потенцијална важност културе, прве на списку за урушавање угледа и слабљење биле су институције културе. Сетимо се на каквом су удару били Удружење књижевника Србије, САНУ, Универзитет. Блаћење, подметање, оптужбе за „идеологију геноцида", цепање тих институција. Затим су на ред дошле службе безбедности, описане као мреже монструозних убица које раде о свакој иоле паметној глави у Србији. Позиција Војске након 1999. била је тако јака, и њен углед тако висок, да су реализатори овог програма (након што је испоручивање Хашком трибуналу целокупног војног врха који се супротставио агресији НАТО-а на Србију само ојачало углед Војске) морали прибећи серији мистериозних убистава младих војника у касарнама, на дужности, како би изазвали огорчење најпре родитеља, а затим и јавности, те срушили поверење у Војску. Лако ћемо се сетити колико је таквих случајева било за неких десетак месеци ударног дела операције. Као никада пре и никада после. Ниједан од тих случајева, разуме се, није решен. Знате ли колико здравих и правих српских младића од тада, на захтев родитеља или по сопственој одлуци, пере прљав

веш по болницама и празни контејнере на сметлиштима наших градова уместо да служи војску мушки, у униформи, с оружјем у руци, како је то поколењима уназад с поносом рађено?

Најтежи залогај на том списку је Црква, Српска православна црква, и зато је она остављена за крај. Покушај извођења кључне фазе удара на Цркву је у току и непосредно је повезан са настојањима да се изабере нови патријарх.

СРЦЕ И ПАМЕТ

Један народ чине појединци који се препознају као припадници тог народа. Уједињује их свест о заједничкој припадности држави, језику, култури, вери... Шта Србе чини Србима?

То је питање на које постоји више добрих одговора. Можда би заправо одговор требало да да свак од нас појединачно. Ето, уз ово што сте побројали, шта би требало да Вам узму да бисте престали да будете Србин? Не, не морате сад да дефинишете, али размислите, и размислимо сви, о томе. Јер баш то нас чини Србима.

Памет. Требало би да ми узму памет.

Не верујем да је то најбољи одговор. Паметније би било да сте у овом тренутку Немац или Јеврејин. Памет, дакле, не морају да Вам узму да бисте престали да будете Србин.

Можда је срце, ипак, прави одговор.

Но, од свих дефиниција народа мени је најближа и најпотпунија она коју нам је оставио Едмунд Берк. Он каже да су припадници једног народа они који имају заједничке успомене и наде, односно да је народ заједница предака, савременика и потомака. И свако у том ланцу има своје неизоставно место, и своје дужности које нико уместо њега не може извршити. То до космичких висина подиже одговорност сваког појединца, сваке личности у заједници.

Биланс XX века, када су Срби у питању, гласи: 4 милиона убијено, 4 милиона одсељено, 3 Србије убијене у акушерским клиникама. Имамо ли времена?

Као што видите, имамо. Право питање је да ли га користимо како треба, да ли чинимо што је најпре че. Наведене бројке су страшне и указују на то да су почињене многе трагичне грешке. Нарочито је XX век био за Србе век катастрофалних грешака. У тренуцима када смо били на највећим врхунцима своје нововековне историје, и положили жртве чак и преко крајњих граница сопствених могућности, они који су заузимали место елите у заједници починили су дословно ужасне грешке.

Међутим, то је само опис стања, опис катастрофе коју би већ наша генерација требало да почне одлучно да превазилази. Прва ствар је да се растргне ланац издаја лажне елите и зауставити пропадање народа.

У прошлом броју „Нације" објавили смо податке: сваке године Срба у Србији је мање за један град од 20.000 становника (толико нас више умре него што се роди)! Сваке године само у систему државних болница и гинеколошко-акушерских клиника у пренаталном стадијуму бива убијено 220.000 малих Срба! За пет година, то је 1.100.000 (милион и сто хиљада), што је геноцидни учинак већи него онај у Јасеновцу! То се не може правдати ни економским и друштвеним стањем, ни неизвесношћу и ратовима, ни било чиме другим. Али се неким од тих механизама, пре свега друштвеним и економским, може поправљати стање. Штета је што је први озбиљнији програм српске државе о том питању свих питања изложен у данима предизборне кампање, зимус, и што је тиме битно изгубио на

озбиљности. Међутим, мере које су тада најављене су озбиљне и требало би их неизоставно, не часећи часа, спроводити. Урадити нешто врло слично ономе што је у пролеће прошле године урадио руски председник Владимир Путин, изложивши у Думи пакет радикалних мера против депопулације. Тај пакет се увелико спроводи и, кажу тамошњи аналитичари, доста брзо ће дати осетне резултате.

Што се осталог тиче, учинимо све да четири милиона оних који су своје животе положили за Србију или због Србије почивају у миру, те да њихова жртва, највећа могућа, не буде узалудна. Четири милиона оних који су расути по свету, Богу хвала, живи су и углавном солидно позиционирани, један значајан проценат њих и изванредно. Једном интелигентнијом државном политиком то би се могло претворити у изузетно важну српску компаративну предност. Дакле, као што би рекао феноменални Ного:

„Са старих фресака

нова туга веје

није све пропало

кад пропало све је.” **<**